

5 møder med formænd og næstformænd for ældre- og seniorråd - august/september 2015

Formænd/næstformænd fra i alt 88 ældre- og seniorråd deltog i et af de fem møder, der blev afholdt i perioden 24. august til 16. september. Der var i alt 166 deltagere.

Møderne var konstruktive, og formand Bent Rasmussen, der deltog som mødeleder tillige med sekretariatsleder Marianne Lundsgaard, fik mange gode input til bestyrelsens arbejde.

Følgende tre hovedspørgsmål dannede udgangspunkt for dagens drøftelser:

- 1: Hvilke ældrepolitiske udfordringer oplever vi som ældreråd i kommunerne?
- 2: Værdighed på den politiske dagsorden – hvilke principper for værdighed, synes vi er væsentlige!
- 3: Pejlemærker for arbejdet i de kommende år for henholdsvis ældre- og seniorråd og for DANSKE ÆLDRERÅD.

Deltagernes drøftelser og vægtning mellem emner var forskellig fra møde til møde.

1: Hvilke ældrepolitiske udfordringer oplever vi som ældreråd i kommunerne?

Hvert ældreråd kom med mindst én udfordring – mange nævnte tre – fire udfordringer.

Besvarelserne kom til at handle om de temaer som ældrerådene arbejder med og brænder for i kommunerne og om de ældrepolitiske udfordringer de som ældrerådsformænd og næstformænd oplever.

Fire overordnede udfordringer:

Den ældre borgers overgang mellem sygehus og hjem, for tidlig udskrivelse, for mange genindlæggelser – er et generelt problem. Her må lokalt og på Christiansborg kunne findes nye veje.

Borgere med demens og indsatsen overfor disse og deres pårørende – denne indsats skal prioriteres lokalt og på Christiansborg.

Udhulning af de kommunale budgetter på ældreområdet fører til ringere kvalitet i servicetilbud, hvilket er et generelt problem. At ældremilliarden er overført som bloktilskud, betyder for en del kommuner, at de får et mindre beløb, og at ældrerådene ikke kan følge midlerne. Dette er et problem.

For megen administration, bureaukrati, kontrol og medarbejdere med for dårlige kompetencer giver dårlig pleje og omsorg. Det må der kunne arbejdes med lokalt og på Christiansborg.

Derudover ser ældrerådene følgende 24 temaer som en udfordring:

Den kommunale økonomi: Det er en udfordring, at den kommunale økonomi er præget af budgetbesparelser med risiko for forringet og dårlig ældrepleje og omsorg. Begrænset økonomi gør det til en udfordring at udvikle god pleje for de svageste. Personalereduktioner betyder, at alt andet end lovbundne opgaver skal varetages af frivillige – det er en udfordring!

Det opleves, som om de kommunale nedsparingskataloger er udarbejdet over følgende læst: Hvad siger loven (her kan ikke spares), og hvor kan vi selv bestemme (her kan spares). Så det er en udfordring for ældrerådene og det kommunale selvstyre, at de har svært ved selv at være herre over det lokale serviceniveau.

Kommunale budgetter: Nogle ældreråd siger, at besparelserne er taget tidligere, og der i 2016 ikke kommer besparelser også på ældreområdet. Andre mærker store besparelser for 2016. Flere - især i Jylland – nævner, at friplejehjem koster dyrt. Flere ældrerådsformænd nævner, at de mange udbud presser kvaliteten, og at flere private firmaer i kommunen er gået konkurs.

Ældremilliarden: Alle ældreråd ønsker Ældremilliarden tilbage som direkte øremærket tilskud og ikke som bloktilskud. Det opleves uretfærdigt, at midlerne fordeles efter befolkningstal og ikke efter antal 65+. En sådan fordeling tilgodeser kommuner med mange borgere, men ikke dem med mange ældre. Ældremilliarden er brugt meget forskelligt, og mange ældrerådsformænd frygter ikke at kunne holde øje med midlernes brug fremadrettet. Der er forskellige meldinger ift. om ældremilliarden udmøntes til fulde i kommunen. Hvor ældremilliarden er brugt til ansættelser, frygtes for nedskæringer, hvor den er brugt til varige investeringer (busser, cykler, velfærdsteknologi), har ældrerådet ikke den samme frygt.

Høringsprocedurer: Udfordringerne spænder fra: "Høres vi om for meget og er vi kompetente nok. Kan vi gennemskue de meget komplicerede sager, vi får til høring?" over uoverskueligt høringsmateriale til "at høringssvar fra flere ældreråd indgår som bilag til politikernes 1. behandling". Flere ældreråd er tidligt inde i beslutningsprocesser og kan se, at denne praksis giver bedre resultater. Andre har den udfordring at de aldrig hører noget fra kommunalbestyrelsen og ikke ved, om deres høringssvar er afvist med en faglig begrundelse.

Samarbejde mellem ældreråd, politikere og forvaltning: Det overvejende indtryk er, at der er et godt samarbejde, men enkelte ældreråd har udfordringer og går til pressen i pressede situationer.

Sundhedsaftaler: Nævnes som en udfordring såvel i relation til viden ift. høringssvar som ift. implementering/udformning. Aftalerne er alt for omfangsrige og detaljerede (djøficerede) og svære at læse og forstå. Det er også vanskeligt, hvordan man evaluerer dem og deres effekt. Ældrerådene mangler viden på dette felt.

Tilsynsrapporter: Det er en udfordring for nogle ældreråd at læse tilsynsrapporterne, da de er skrevet meget knudret. De opleves som uigennemskuelige.

Den ældre medicinske patient: Udskrivning mellem hospital og kommune for såvel hjemmeboende som for plejehjemsbeboere fylder i stort set alle kommuner. Problemstillingen er både indlæggelser og genindlæggelser, men også udskrivningsprocedurer. Spørgsmål: Hvem tager over efter hospitalsudskrivning?

Borgere med demens: Udfordringen om at håndtere såvel borgere der diagnosticeres med demens, som deres familie, og de borgere på plejecentre som ikke har en diagnose fylder meget for stort set alle ældreråd. Den tidlige opsporing og udvikling af palliativ indsats ligeså. Personalets manglende uddannelse, demenspolitik, særlige dagaktivitetscentre, aflastning af pårørende blev nævnt som udfordringer i kommunerne.

Værgemål: Flere er stødt på udfordringer med lange sagsbehandlingstider og deraf manglende mulighed for f.eks., at en borger kan flytte fra en aflastningsplads til en ældrebolig

Sundhedstilbud afhængig af postnummer indenfor de enkelte kommuner blev nævnt som et problem. Implementeringen af sundhedsaftaler ift. de praktiserende læger nævnes som udfordring af mange ældreråd. Flere yderområder har lægemangel som en udfordring

Ældrevenlige boliger/plejehjem: Flere efterlyste tidssvarende ældrevenlige boliger, samt bedre finansieringsmuligheder for disse. Lukning af utidssvarende plejehjemspladser foregår i flere kommuner og er nødvendige, men svære at håndtere. Friplejeboliger er et problem især i Jylland. Tomme ældreboliger er en udfordring og koster kommunen dyrt. Forslag: Taksten bør følge personen og ikke institutionen. Udfordring: Frigivelse fra ministeriet tager al for lang tid. Bemanding på plejehjem er en udfordring – ikke mindst i aften/nat og weekender. Plejehjemspladser – nogle melder om for mange plejehjemspladser, andre om for få. Nogle om problemer med friplejehjem (de koster kommunale plejehjemspladser), andre at det fungerer fint. De mennesker, der bor på plejehjem i dag, er patienter – og personalet er ikke uddannet til at tage sig af patienter men af ældre.

Personale: Flere finder, at personale, der ikke er godt nok uddannet og ikke taler sproget godt nok eller ikke er kompetente til at have omsorg for borgere med demenssygdomme er en udfordring. Det er især plejehjemspersonalet, der mangler opkvalificering. Det er en udfordring for ældrerådene at fastholde fokus på den nødvendige kompetenceudvikling af medarbejdere. Derudover er det en udfordring, hvis der kommer yderligere personalereduktioner – det er fortsat en udfordring med underbemandinger på plejecentrene, især nat og aften. En kommune har iværksat en undersøgelse af nattevagter på plejehjem.

Brugen af frivillige: Kommunernes øgede brug af frivillige ses som en udfordring – ”hvornår revner bukserne, hvor f.eks. dagaktivitetsområdet bryder sammen, fordi man har afskaffet den lønnede leder på aktivitetscentre?”

Ernæring og det gode måltid: At få maden tilbage på plejehjem er en udfordring, som flere ældreråd tumler med. Det er lykkedes for en del.

Fastnet og kaldeapparater: Det er et problem at det er nødvendigt med fastnettelefon for at kunne få et kaldeapparat.

Ledsageordninger: Nogle ældreråd melder om en meget stram visitationsordning og det urimelige i en aldersgrænse på dette område.

Trafik: Der er mange udfordringer på landsplan – dog forskellige om det er by eller landkommuner

Pårørende: Kvalitetsstandarder ift. pleje hvis der er en ægtefælle i hjemmet – de presses.

Pas på ikke at drive rovdrift på de pårørende. Nogle kommuner vil ikke bevilge nødkald, hvis ægtefælle i hjemmet – er det lovmedholdeligt?

Velfærdsteknologi: Der er mange dilemmaer i de løsninger der udtænkes og det er en udfordring i ældrerådene at gennemskue, hvad der er hensigtsmæssigt for borgerne.

Ensomhed: Et voksende problem, men der er mange initiativer lokalt.

Digitalisering: Den manglende IT-dækning i yderområder er en udfordring – og de kommunale hjemmesider. DANSKE ÆLDRE RÅDs og ÆldreForums undersøgelse har sat fokus på kommunens information om service.

Forebyggelse: Det er en udfordring at holde fokus på forebyggelse i sparetider.

Plejetestamenter: Det er en udfordring, at de ikke er lovbundne. Lovgivning ønskes.

Ønske: Vision om et bruger-pårørenderåd for borgere, der modtager hjemmehjælp og hjemmepleje.

Gode ideer fra ældreråd til ældreråd:

Tag etiske drøftelser med de politiske udvalg!

Vi kæmper med ABC – administration, bureaukrati, centralisme.

Pas på de skjulte sparekataloger – de er de farligste!

Vi er parate til at tage tæsk for at pege på, hvor besparelser gør mindst ondt.

Vær opmærksom på hvad der er politiske, og hvad der er administrative ønsker, når I læser budgetter.

Lad os udfordre politikerne ift. samarbejde med civilsamfundet (patienter- og ældreforeninger).

Vores fornemmeste opgave som ældreråd er at kende ældres behov og være tæt på politikerne og tale med dem.

Hvorfor skal vi blive rigtig gamle, når der ikke er nogen til at passe os?

Værdighed og værdig pleje på den politiske dagsorden – nationalt og lokalt

Formænd og næstformænd for ældreråd drøftede, hvad de mener, er værdig pleje, og hvilke elementer der bør indgå. Derudover om DANSKE ÆLDRE RÅD og ældreråd i kommunerne skal arbejde for, at der lokalt i kommunerne vedtages politikker for værdig pleje. Der var bred enighed om, at værdighed og etiske dilemmaer hænger tæt sammen.

Deltagerne kom med mange forslag. Her er et udpluk ordnet i temaer og et par citater til eftertanke:

"Værdighed er noget, der bliver givet!"

"Værdighed handler om, hvad der er værdigt for den enkelte i den givne situation!"

Værdighed og selvbestemmelse:

Værdighed er at tage udgangspunkt i den enkelte og vise respekt for den enkeltes liv og ønsker.

Værdighed er bestemmelse over eget liv.

Værdighed er medbestemmelse – hvis man kan!

Det er ikke værdigt, at borgere med forskellige kognitive funktioner bor sammen på plejecentre (at friske beboere bor på plejehjem sammen med demente).

Det er ikke værdigt at skille ægtepar mod deres vilje.

Alle bør have retten til at en værdig livsafslutning – ikke genoplivning for enhver pris.

Værdighed og plejetestamenter/livstestamenter:

Det er værdigt at respektere pleje-/livstestamente/sidste vilje,

Alle bør udfylde pleje-/livstestamente ved indflytning på plejecenter. Forslag til ny titel: "Der er noget, du skal vide om mig" – frem for pleje-/livstestamente.

Vi må ikke tænke værdighed af hensyn til de pårørende.

Værdighed og velfærdsteknologi:

Velfærdsteknologi skal altid bedømmes i lyset af spørgsmålet: Kan teknologien øge værdigheden ved f.eks. bleskift, spisesituationer, toiletbesøg, kontakt med andre?

Elektronisk overvågning er værdig, hvis man selv ønsker det, ellers ikke værdigt.

Velfærdsteknologiske løsninger for at sikre demente er værdigt – det er værdigt at blive fundet.

Det er ikke værdigt at blive genoplivet mod sin vilje – bør respekteres, hvis skrevet i livstestamente.

Værdighed og kommunikation:

Det er værdigt, hvis hjælper og borger fører en ligeværdig dialog og der stilles krav til begge parter (hjælper og borger).

Det er værdigt, når personalet er i nuet sammen med borgeren.

Værdigrundlaget på f.eks. et plejecenter skal drøftes grundigt af både pårørende, ledere og personale – og hvis muligt af borgeren.

Det er værdigt, at personale taler voksensprog til borgerne – det er uværdigt, når der tales ned.

Værdighed og plejcentre:

Alle plejcentre bør invitere til en proces, hvor værdighed sættes til debat.

Tilstrækkeligt personale og ledere, der har etik, er værdigt – alt andet er ikke værdigt

Værdighed er lig med professionalisme og uddannet personale

Det er ikke værdigt at skulle blive længst muligt i eget hjem, hvis man er ensom og gerne vil flytte.

Det er ikke værdigt, hvis der ikke er mulighed for aktiviteter på plejcentre.

Værdighed og budgetter:

Værdighed må aldrig være afhængig af normeringer, derfor er det uværdigt, hvis personalemangel definerer plejen.

Værdighed og lovgivning:

Sikkerhed og tryghed for demente borgere bør gå før lovgivning.

Værdighed og DANSKE ÆLDRE RÅD/ældreråd:

Som ældreråd skal vi holde øjnene åbne ift. såvel værdige som ikke værdige beslutninger og praksis i vores kommune.

Formænd og næstformænd vil gerne have materiale til lokale drøftelser af etiske dilemmaer. Der ønskes et udspil fra DANSKE ÆLDRE RÅD ift. værdighed, som lokale ældreråd kan bruge.

Pejlemærker for arbejdet – såvel for DANSKE ÆLDRE RÅD som for ældre- og seniorråd

Der blev på de fem møder listet mange forskellige pejlemærker for såvel ældreråd, som for DANSKE ÆLDRE RÅD. Pejlemærkerne fra de fem møder er sammenskrevet til en huskeliste for såvel DANSKE ÆLDRE RÅDs bestyrelse, og for de enkelte ældreråd. Pejlemærkerne handler for en stor dels vedkommende om det samme som udfordringerne – områder hvor der er behov for handling. Hovedparten af pejlemærkerne falder ind under de områder, repræsentantskabet i DANSKE ÆLDRE RÅD har vedtaget.

Pejlemærkerne er samlet i 11 grupperinger:

Demens og den fjerde alder

DANSKE ÆLDRE RÅD bør medvirke til at der kommer demenshandleplaner i alle 98 kommuner, at personale uddannes, at der lovgives om livstestamente og oplyse om generalfuldmagter – hvad er en sådan, hvordan og hvad sikrer den en ældre, hvilke nye tiltag er i støbeskeen lovgivningsmæssigt.

Vi skal koncentrere arbejdet om den fjerde alder og arbejde for de mest udsatte ældre OK med brugerbetaling på rengøring.

Sammenhængende patientforløb

DANSKE ÆLDRE RÅD bør arbejde for gode patientforløb og gennemsigtige sundhedsaftaler, samt for at det nære sundhedsvæsen kommer til at arbejde bedre sammen. Desuden arbejde for værdig udskrivning fra sygehus og værdig ankomst til egen bolig/hjem og for at der er akutmodtagelser på sygehuse. Efter færdigbehandling af borgerne fra supersygehuse skal afløsning og aflastning huskes ifm. udskrivning. Der skal fokus på, om sundhedsaftalerne efterleves af de praktiserende læger.

Ensomhed og digitalisering

Ensomhed – DANSKE ÆLDRE RÅD bør fastholde fokus på dette tema.

DANSKE ÆLDRE RÅDs økonomi, finansiering, synlighed og samarbejde

Bestyrelsen skal søge at påvirke politiske beslutninger mere og arbejde for en sikrere økonomi i DANSKE ÆLDRE RÅD, samt arbejde for at fastholde det gode samarbejde med ministerier og fagkontorer.

DANSKE ÆLDRE RÅD står i skyggen af ÆldreSagen. Skal være mere synlige i offentligheden, reagere på artikler i dagspressen, annoncere, købe os til omtale, men det blev også nævnt, at DANSKE ÆLDRE RÅD er et serviceorgan overfor Folketing og ældreråd – ikke en ”pressebutik”

Tag ikke for meget mere arbejde ind i bestyrelsen – sørg for at hele bestyrelsen arbejder og brug evt. eksterne eksperter.

Ældremilliarden

Ny ældremilliard skal være øremærket til området.

Transport, tilgængelighed og ældreboliger

Natbemanding på plejehjem – ingen plejecentre uden 2 nattevagter bør siges igen og igen
Transportpolitik – især i landdistrikterne bør få fokus

Frivillighed og digitalisering

Pas på KL's udmelding om inddragelse af pårørende i større grad.

Arbejde for større viden om betydningen af og grænser for frivillighed i plejesektoren.
Ingen bør blive hægtet af samfundet pga digitalisering.

Personale

DANSKE ÆLDRE RÅD skal arbejde for, at kontrol i alle systemer afløses af tillid. Sosskoler skal selv kunne vælge elever – det skal være de dygtige skal kompetenceudvikles.

Udvikling af ældreråd

Ældreråd bør være mere proaktive – skal uddannes til dette af DANSKE ÆLDRE RÅD (værktøjskasse).

Hvordan kan DANSKE ÆLDRE RÅD hjælpe ældrerådene til en styrket indsats?

Ældreboliger

Ældrebolighandleplanen bør revideres lovgivningsmæssigt.

Lovgivning

DANSKE ÆLDRE RÅD skal arbejde på, at ressourcer på ældreområdet, herunder bloktilskud følger demografien, på at lovgivning ikke gennemføres pga. enkeltsager, på at satspuljen går til ældre, at puljer øremærkes, på en lovgivning omkring regionsældrerådernes økonomi.